

יחסים של עובד ומעסיק (מעביד)

עמ'	נושא	עמ'	נושא
74	מקרים מסויימים	א2	כללי
102	זהות המעביד	42	המבחנים לקביעת קיומם של יחסי עובד ומעביד

תוכן ענינים מלא

עמ'	נושא	עמ'	נושא
	כללי		
19	יחסי עובד-מעביד, סממן התלות הכלכלית, עובדים מוחלשים וחזקים, מטרות חברתיות וקיום בכבוד	א2	קיום יחסי עובד-מעביד - תנאי כמעט הכרחי לתחולת משפט העבודה (אך לא תנאי מספיק לתחולת חלק מהזכויות)
22	מתן משקל ל"סממנים" לפי תכליות החקיקה הכפויה (הקוגנטית)	3	יחסי עובד ומעביד וסמכות עניינית
23	יחסים חוזיים, יחסים שאינם חוזיים ויחסים מכוח מעמד - תפנית בהלכה		החלת חוקי מגן והסכמים קיבוציים בהעדר יחסי עובד ומעביד והגדרת "עובד" לצורך חוק מסויים - מבחן התכליתי? (ופריצת האוניברסליות?)
29	עובד הנותן ערבות עקיפה לביטול זכויותיו	4	שליטת מעמד "עובד" על ידי המחוקק? הגבלת חופש החוזה וקביעה לפי המצב למעשה ולפי ההקשר התעשייתי (והפניה לענין בורות)
30	שכר נמוך חלופי ל"קבלן", במקרה שנקבע כי הוא "עובד" (לשעבר "סעיף גדרון")	9	משקל הגדרת היחסים על ידי הצדדים בהסכם, במכרז, בדיבור ובמצג
40	יחסי עבודה בלתי חוקיים	11	מעמד "עובד" מול חובת תום הלב או השתק הבטחה - הלכה שלא נולדה?
440	יחסי עובד ומעביד בחוזה נסתר ובחווה למראית עין	12א	
41	התיישנות תביעות למעמד "עובד"	16	

הפניות: לחריג של פיצול הדיון ולפסק דין הצהרתי בענין קיומם של יחסי עובד ומעביד, ראה פסיקה בפרק 10.15.1 לקובץ. ראה לענין יחסי עובד ומעביד גם את המאמרים הבאים: נשיא בית הדין הארצי לעבודה דאז, השופט ס. אדלר, היקף תחולת משפט העבודה - מכפיפות לתכלית, ספר מנחם גולדברג (הוצאת סדן, 2001), עמ' 17. הנשיא דאז, השופט מ. גולדברג, "עובד" ו"מעביד" - תמונת מצב, עיוני משפט, כרך יז(1), 1992, עמ' 19; ופרופ' א. זמיר, "עובד או קבלן", משפטים כב, 1993, עמ' 113.

המבחנים לקביעת קיומם של יחסי עובד ומעביד

מבחן מעורב וגמישות המבחנים	א42	מבחן ההשתלבות:
תנאי החיוב האישי שמטרתו העיקרית עבודה, והעבודה האישית	43	- הפן החיובי והפן השלילי - מבוא והיחס עבודה, והעבודה האישית
		48

1 **הערת מערכת:** המושג "מעסיק" החליף את המושג "מעביד", מכוח חוק (ס"ח 2459, התשע"ד, עמ' 600). באותו החוק, גם הוחלף המושג "יחסי עובד ומעביד" במושג "יחסי עבודה". לא שינינו כך את שם הפרק, משום שהמושג "יחסי עבודה" אינו מבחין בין יחסי עבודה אישיים לקיבוציים, ומטשטש את הקשר העקיף שבין היחסים האישיים והקיבוציים.

עמ'	נושא	עמ'	נושא
63	סממנים ומבחני עזר	50	- הפן השלילי (הטוען להיותו "עובד" אינו בעל עסק)
69	עבודה מהבית והבית כאמצעי ייצור	55	מבחן ההשתלבות - הפן החיובי
70	השכרת ציוד לעצמאים או העסקת עובדים	60	אי-ישומו כאשר לא קיים מפעל
71	הבעלות על מקום העבודה, על כלי העבודה, על רכב ועל רשיון העסק (אמצעי הייצור)	61	אי-ישומו לגבי אורגנים וחברי תאגידים
		62	מבחן הפיקוח, המרות והכפיפות

מקרים מסויימים

87	חבר באגודה שיתופית וכן קיבוץ המועסק בקיבוץ	74א	נבחרי ארגון עובדים ומתנדביו
	חבר קיבוץ אשר מוצב לעבודה מחוץ לקיבוץ (כולל שאלת זהות המעביד) - ודין שונה לענין מושב	74ב	"סטגיר", "מתלמד", "חניך", "שוליה" וגם "מתמחה מתנדב"
88	ספורטאים החברים באגודת ספורט מועמד לחברות בקואופרטיב לתחבורה	76א	מתנדב
90	תקופת נסיון לקראת הקמת שותפות שותף בשותפות	76ב	הכשרה מקצועית כ"עבודה"?-הפניה משתקם (שיקום מקצועי) או עובד?
91	חבר בעמותה	76ב	נבחר ציבור, נציג ציבור, נציג בקלפי, שופט, חייל בשירות קבע, שוטר, סוהר, רב, ומשמש בקודש - הפניה
92	שומרים ורבש"צים - חוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה)	76ה	יחסי עובד ומעביד בשירות המדינה
97	אסירים העובדים בבתי סוהר	76ו	"חבורת עובדים"
98	רשימת פס"ד הדנים במעמד "עובד", ותיאור התפקידים	77	בני משפחה וידועים בציבור
100א		79	"משתתף חפשי"
		83	מנהלים, דירקטורים, ובעלי מניות בחברה
		87	עובד בחברת עצמו שנותן שירותים לאחר - הפניה

זהות המעסיק (מעביד)

102	ביטול הנחת המוצא (כבר לא מניחים שהמשתמש בעבודה הוא גם המעביד)	104	מבוא והפניות
105	המדד המרכזי לזהות המעביד : מניעת פגיעה בזכויות (ושאלת ההסכמה) - התקשרות "אמיתית וחוקית" ("אותנטית ולגיטימית")	104	סעד הצהרתי בדבר זהות המעביד
106		104	הגדרת "מעביד" עשויה להשתנות לפי ההקשר החקיקתי

(המשך בעמוד 2א)

עמ'	נושא	עמ'	נושא
117	עובד מושאל, מוצב או מועבר	110א	הסכם בדבר חילופי מעבידים
	בן קיבוץ העובד מחוץ לקיבוץ	111	מועד שינוי זהות המעביד
118	- הפניה		"עובד במדינה" בלי מינוי לפי שירות
	עובדי חברות כוח אדם (ואחריות		המדינה (מינויים) או "עובד בעיריה"
118	המשתמש בעבודה)	111	וכיו"ב - כללים מיוחדים (והפניה לענין רבנים)
120א	רשות מפקחת אינה המעביד		כעקרון, שלוח של אחר, או אורגן של תאגיד, אינו המעביד
120א	קבלן למתן שירותים ("מיקור חוץ")	112ב(1)	סימנים לזהותו של המעביד (ותנאים הכרחיים אך לא מספיקים לגבי עובדי קבלני כוח אדם)
121	הגדרת מעבידים באשכול חברות וברשת מסעדות	112ב(3)	דיווח לשלטונות והעסקת עובדים זרים
	הרמת מסך או חיוב "שולט למעשה" בחברה כדרך להשפיע על זהות המעביד	112ז	ספק בדבר זהות המעביד - צירוף נתבעים ומתן צו זמני כנגד פיטורים
123	עובד בחברת עצמו שנותן שירותים לאחר, ומקרים דומים	112ז	מספר מעבידים החתומים על הסכם קיבוצי
134	עובד שהקים את החברה מעבידתו - יחסי עבודה למפרע	113	מעבידים במשותף, במאוחד, או במקביל ואחריות מוגברת
136		113	

כללי

קיום יחסי עובד-מעביד - תנאי כמעט הכרחי לתחולת משפט העבודה (אך לא תנאי מספיק לתחולת חלק מהזכויות)

דברי הסבר: חוקי המגן, ההסכמים הקיבוציים וצווי ההרחבה, המקימים ומהווים את תחום משפט העבודה, מקנים זכויות ומטילים חובות, רק לאלה שקיימים בניהם יחסי עובד ומעביד (זאת בכפוף לחריגים²). על כן, לקביעה אם נותן שירות הוא "עובד", או "קבלן עצמאי", "נאמן", "שותף" וכד', יש השלכה רבתית על זכויותיו שלו ועל זכויותיו של מי שמקבל ממנו את השירות. קביעה שכזו מכריעה, בבת אחת, אם יחולו על הצדדים דיני העבודה על אלפי הזכויות הכלולות בהם.

הערת מערכת: הגדרת "עובד" יוצרת מעמד (סטטוס) אשר אמור להיות כפוי על

2 ראה הפניות לחריגים, בהמשך הטקסט.